

Innst. 253 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:46 L (2010–2011)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Harald T. Nesvik, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred. (Avvikle åpningstidsbestemmelsene – herunder avskaffing av den såkalte «Brustad-bua»)

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne viser til at den reviderte § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred som ble vedtatt i 2003, pålegger at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på søndager. På jul-, påske- og pinseften skal de stenge senest kl. 16.00.

Paragrafen har blant annet unntak for utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler, og utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm – allment kjent som den såkalte «Brustad-bua».

Forslagsstillerne viser til at i den senere tid har lovens bestemmelser ført til debatt. Særlig gjelder dette «utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler».

Forslagsstillerne mener søndagsåpning av slike utvalg er et positivt bidrag for mange parter – både for forbrukerne og de ansatte. En opphevelse av åpningstidsbestemmelsene vil ifølge forslagsstillerne innebære en flott anledning for mange ansatte til å jobbe mer og øke sin inntekt. Videre er kjøp av planter og hageprodukter for mange en helgeaktivitet. At det er en viss «bransjeglikning» over tid med en dertil

hørende sortimentstilpasning, ser forslagsstillerne som naturlig. Men denne bransjeglikingen problematiserer like fullt at enkelte bransjer får ha søndagsåpent med begrunnelse i sitt sortiment, samtidig som andre bransjer utsettes for negativ konkurransevridding ved at de ikke får tillatelse til tross for tidvis stor grad av overlappende utvalg.

Forslagsstillerne mener at man må tilnærme seg temaet åpningstider fra en prinsipiell side og viser i den sammenheng til Innst. O. nr. 56 (2002–2003) om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv. Komiteens flertall viste her til tilbud og etterspørsel som bedre egnet enn lovverket til å regulere åpningstidene. Forslagsstillerne mener det syn som der ble lagt til grunn, også bør legges til grunn på dette området.

«Brustad-bua» m.m.

Som følge av vedtaket i Innst. O. nr. 56 (2002–2003) er åpningstidsreguleringene i Norge i praksis borte alle dager utenom på helligdager og 1. og 17. mai. På disse dagene er det som nevnt gjort unntak for blant annet å opprettholde den såkalte «Brustad-bua». Det opprettholdes også et unntak for bensinstasjoner på under 150 m², salgssteder på campingplasser osv.

Forslagsstillerne ser det som hensiktsløst at offentlig ansatte kontrollører skal foreta åpningstidskontroll i helger og på helligdager utstyrt med målebånd. Det forhold at man har beholdt slike spesialregler for de spesielle kristne helligdager og for 1. og 17. mai, vil medføre at man må beholde et byråkratisk system for å kontrollere at reglene etterleves.

Forslagsstillerne mener at erfaringene med oppheving av begrensningene på ukedager klart dokumenterer at det er et forsvinnende lite antall norske forbrukere som for eksempel ønsker å handle klær,

biler eller matvarer kl. 23.00 eller kl. 03.00 om natten. Med denne erfaring må man kunne føle seg trygg på at det er svært få norske forbrukere som ønsker å foreta store innkjøp søndager, julekvelden, påske og på 1. og 17. mai. Behovet for å holde åpent på disse dager vil derfor være minimalt – og det vil være unødvendig å ha spesielle regler på dette området.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 oppheves.

§ 6 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 3 til 4 i denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjul, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Gina Knutson Barstad, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred (helligdagsloven) § 5 som slår fast at faste utsalgssteder som hovedregel skal holde stengt på søndager og andre hellig- og høytidsdager. Fra denne hovedregelen er det en rekke unntak i annet ledd nr. 1-12, bl.a. for utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler og utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overskrider 100 kvm, den såkalte «Brustad-bua».

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til statsrådets svarbrev (vedlegg) og slutter seg til vurderingen om at det ikke er behov for

eller hensiktsmessig med særskilte unntaksregler for lovlig søndagshandel utover de som i dag er fastsatt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at åpningsloven ble opphevet i 2003. Etter dette har det ikke vært statlige begrensninger på åpningstider på hverdager. Disse medlemmer mener denne endringen var nødvendig og viser til at fra 2003 har fått mer fleksible og lokale løsninger. Disse medlemmer mener videre at unntak § 5 andre ledd nr. 1, som i stor grad er basert på lokalenes størrelse – den såkalte «Brustad-bua», ikke er hensiktsmessig og har ført til en rekke tilpasninger som verken gagnar forbrukere eller næringen. Det samme gjelder unntak § 5 andre ledd nr. 9 for utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler.

Disse medlemmer ønsker en bedre tilpassning av åpningstidene til brukernes behov. Dagens unntak kan virke konkurransevridende og er en unødvendig regulering av varehandelen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det som viktig å ivareta arbeidstakernes rettigheter, og forutsetter at dette ikke vil bli noen problemstilling ved at særbegrensningene på åpningstider som gjelder på søndager, fjernes. Disse medlemmer viser samtidig til brev fra fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren til komiteen datert 21. januar 2011, hvor det står at «(...) det ikke er behov for eller hensiktsmessig med særskilte unntaksregler for lovlig søndagshandel (...)», og disse medlemmer mener dette er en viktig essens i denne saken.

Disse medlemmer vil videre påpeke at det er et stort paradoks at man i dag har et lovverk som fører til diskriminering av butikker med overlappende sortiment, og er av den klare oppfatning at dette er markedsmessige anliggender som staten ikke skal påvirke. Tvert imot vil markedet selv regulere åpnings- og arbeidstider naturlig ettersom etterspørselen vil variere gjennom en uke og et døgn, og disse medlemmer mener derfor at dagens reguleringer er fullstendig unødvendige i tillegg til at de krenker den private eiendomsretten.

Disse medlemmer viser til innholdet i Dokument 8:46 L (2010–2011), og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 oppheves.

§ 6 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 3 til 4 i denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ser det som viktig å ivareta arbeidstakernes rettigheter samtidig som det foretas en liberalisering av åpningstidsbegrensningene.

Disse medlemmer mener at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene. En revisjon av lovverket for å åpne for søndagsåpne butikker vil gi mer fleksible tilpasninger, som naturlig vil variere med bransjetype, sted, lokale forhold osv. Disse medlemmer mener at en åpning for dette ikke vil innebære særlig store endringer i de åpningstidene som blir praktisert i varehandelen i dag.

Disse medlemmer legger til grunn at regjeringen vil følge utviklingen i kjølvannet av denne endringen, og at de ansatte i handelsnæringen vil få ivaretatt sine behov for helse, miljø og sikkerhet innenfor de alminnelige regler som gjelder i arbeidsforhold i henhold til arbeidsmiljøloven.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener på denne bakgrunn at § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred bør opprettholdes, men at loven endres slik at det gis adgang til å holde åpent på alminnelige søndager.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak om revisjon av gjeldende lovverk slik at det gjøres mulig med søndagsåpne butikker.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser videre til statsrådets svarbrev:

«Helligdagsloven skal verne om den alminnelige fred på søn- og helligdager ved blant annet å sette grenser for den kommersielle aktiviteten på disse dagene. Dette er, slik jeg ser det, fortsatt et viktig hensyn. Grenser for kommersiell aktivitet på søn- og helligdager bidrar til å bevare disse dagene som annerledes enn vanlige hverdager.»

Dette medlem deler statsrådets syn på søndager og helligdager som annerledes enn vanlige

hverdager, samt at grenser for kommersiell aktivitet disse dagene er hensiktsmessig.

Dette medlem viser til forslagsstillernes ønske om «å tilnærme seg temaet åpningstider fra en prinsipiell side». Forslagsstillerne, med liberalisme og markedstro som sitt prinsipielle utgangspunkt, har tillit til markedsmekanismene. Dette medlem mener verdivurderinger bør være vel så viktige som markedet for å styre samfunnsutviklingen. Dette medlem mener således at regulering av åpningstidene ikke alene kan avgjøres av tilbud og etterspørsel, men at hensyn til helligdagsfreden, til arbeidstakerne, samt bransjegliding må gjenspeiles i lovverket.

Dette medlem vil vise til at formålet med helligdagsfreden er å bidra til at flest mulig gis anledning til å ha helgefri og sørge for at en dag i uka er annerledes enn vanlige hverdager. Dette medlem mener det er viktig å skjerme en dag i uken for kommersiell aktivitet, slik at man sørger for at flere av arbeidstakerne i varehandelen får mulighet til fri på søndager. For mange er dette en viktig del av kampen for rett til et familieliv. Dette medlem vil i den sammenheng peke på statsrådets uttalelse om at:

«Det er viktig at flest mulig ansatte i varehandelen får anledning til helgefri. De som representerer arbeidstakerinteressene (Handel og Kontor), har ved flere anledninger pekt på dette.»

Dette medlem viser til at da regjeringen Bondevik II la fram forslag om å oppheve lov 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgssteder (åpningstidsloven), ble regler om åpningstider for utsalgssteder på søndager og andre helligdager tatt inn i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred. Den nye § 5 skulle bidra til bedre tilpasning av åpningstidene til brukernes behov, samtidig som søndagen som en annerledes dag med begrenset handelsvirksomhet ble opprettholdt. Dette medlem har merket seg at enkelte kjeder og butikker de senere år har holdt sine mange og store utsalgssteder åpne syv dager i uken året rundt – bortsett fra fire helligdager i året (1. nyttårsdag, 17. mai, 1. og 2. juledag). Disse aktørene definerer sine utsalgssteder som plantevarehus og likestiller seg med hensyn til åpningstider med gartnerier og hagesentre som selger blomster, planter og andre hageartikler – og som således er unntatt fra åpningstidsbestemmelsene. I realiteten har disse utsalgsstedene et vareutvalg som går langt utover det å selge planter og blomster. De fleste av disse varehusene og butikkene konkurrerer med jernvarebutikker, byggevareutsalg, gaveutsalg og vanlige blomsterhandlere. Dette medlem mener det er grunn til å minne om det som var intensjonen bak unntakene i § 5, ikke minst at det var snakk om utsalgssteder med en begrenset omset-

ning av varer. Dette medlem mener det er nødvendig med en innstramning av bestemmelser knyttet til vareutvalg for å unngå at dagens lovverk undergraves som følge av utglidning og uklar oppfattelse av lovens hensikt. Dette medlem mener regjeringen bør utarbeide forskrifter som hindrer omgåelse av åpningstidsbestemmelsene, og viser i den forbindelse til Dokument nr. 8:43 (2006–2007), jf. Innst. S. nr. 129 (2007–2008), samt Dokument nr. 8:125 (2007–2008), jf. Innst. O. nr.41 (2008-2009).

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennom forskrift hindre omgåelse av åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem sak om revisjon av gjeldende lovverk slik at det gjøres mulig med søndagsåpne butikker.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Vedtak til lov

om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred

I

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv. gjøres følgende endringer:

§ 5 oppheves.

§ 6 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 3 til 4 i denne lov eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter.

II

Denne lov trer i kraft straks.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen gjennom forskrift hindre omgåelse av åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:46 L (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Harald T. Nesvik, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred. (Avvikle åpningstidsbestemmelsene – herunder avskaffing av den såkalte «Brustad-bua») – bifalles ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 15. mars 2011

Gunn Karin Gjøl

leder

Linda C. Hofstad Helleland

ordfører

Vedlegg**Brev fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 21. januar 2011****Dokument 8:46 L (2010-2011) Representantfor-
slag om å avvikle åpningstidsbestemmelsene -
herunder avskaffing av den såkalte "Brustad-
bua"**

Jeg viser til Familie- og kulturkomiteens brev 5. januar 2011 hvor det bes om departementets vurdering av forslaget.

Helligdagsloven skal verne om den alminnelige fred på søn- og helligdager ved blant annet å sette grenser for den kommersielle aktiviteten på disse dagene. Dette er, slik jeg ser det, fortsatt et viktig hensyn. Grenser for kommersiell aktivitet på søn- og helligdager bidrar til å bevare disse dagene som annerledes enn vanlige hverdager.

Utsalgssteder har fra 2003 i prinsippet kunnet holde åpent fra mandag kl. 00.00 til lørdag kl. 24.00, men på søn- og helligdager skal det som hovedregel holdes stengt. Når restriksjonene på hverdager nå er opphevet, vil dette kunne redusere behovet for å handle på søn- og helligdager og også styrke begrunnelsen for åpningstidsbestemmelsene i helligdagsloven.

For å sikre forbrukerne tilgang til varer det er særlige grunner for å tillate, er det en rekke unntak fra påbudet om å holde stengt på søn- og helligdager. Et av unntakene gjelder utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en

samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvadratmeter. Hvor grensene bør gå for unntaksreglene, og hvilke hensyn som bør tillegges vekt, vil det kunne være ulike oppfatninger om. Jeg mener at debatten omkring ufrivillig deltidsarbeidende ikke hører hjemme her. Det er viktig at flest mulig ansatte i varehandelen får anledning til helgefri. De som representerer arbeidstakerinteressene (Handel og Kontor), har ved flere anledninger pekt på dette. Jeg tror at mange vil ha forståelse for arbeidstakernes situasjon sett i lys av lange åpningstider for mange butikker på hverdager.

Dommen hvor en kjøpmann i Troms fikk straff for å ha holdt søndagsåpent i strid med bestemmelsene, vil slik jeg ser det, kunne gi et sterkt signal til bransjen om ikke å tøyte grensene for lovlig søndagshandel.

Hensynet til at de som arbeider i varehandelen skal få tilstrekkelig arbeidsfri, vil kunne være særlig aktuelt på små steder i distriktene hvor det gjerne er få ansatte. Arbeidsfri skal så vidt mulig omfatte søndag. Listen over unntak for lovlig søndagshandel på grunn av praktiske behov er omfattende, og disse er også aktuelle i distriktene. Slik jeg ser det, er det ikke behov for eller hensiktsmessig med særskilte unntaksregler for lovlig søndagshandel utover de som i dag er fastsatt.

